

**ДОКЛАД
НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА ИЗВЪРШЕНА
ПРОВЕРКА В ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ „ДЕБЕЛТ“ КЪМ ЗАТВОР
БУРГАС**

В изпълнение на Заповед №80-137/14.08.2024г. на главния секретар на омбудсмана на Република България, на 19.08.2024г. екип на институцията в състав от четирима експерти извърши внезапна проверка в Затворническо общежитие „Дебелт“ към Затвор Бургас, находящо се на адрес: село Дебелт, общ. Средец, обл. Бургас.

Внезапната проверка е извършена по повод множество жалби от лишени от свобода, подадени в институцията на омбудсмана в периода 17.05.2024г. до 12.08.2024г. Оплакванията на лишените от свобода касаят материално - битовите условия, достъп до медицинското обслужване, правото на труд, право на жалби и сигнали, право на лична кореспонденция и др.

Ръководствата и служителите, работещи в горепосочените обекти, оказаха пълно съдействие на проверяващия екип на омбудсмана в качеството му на Национален превантивен механизъм, чрез осигуряване на достъп до всички помещения, предоставяне на поискани документи и ненамеса в комуникацията с настанените лица.

1. Капацитет и материално - битови условия

Затворническото общежитие в Дебелт е от смесен тип - закрит тип с капацитет **294** души и затворническо общежитие от открит тип „Дебелт 1“ с общ капацитет от **82** лишени от свобода.

Към деня на проверката броят на лишените от свобода в двете общежития е достигнал **350** души, от които **287** лишени от свобода в закрит тип и **63** лишени от свобода в открит тип. Спазва се изискуемата по закон минимална жилищна площ от 4 кв. м. на лишен от свобода и както и при предходните проверки от екипа на омбудсмана не се установява пренаселеност в ЗО „Дебелт“.

В подадените до институцията жалби се навеждат доводи за **лоши и унизителни материално-битови условия, лошо медицинско обслужване, както и лошо отношение и неосказване на съдействие от страна на затворническата администрация.**

Конкретно твърдените лоши условия, изложени в писмени и устни жалби до институцията на омбудсмана, се изразяват в следното:

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

- Влошено качество и занижено количество на предлаганата храна, неспазване на необходимите калории, грамажи и липса на диетични менюта за лишените от свобода със здравословни проблеми;
- Наличие на хлебарки и дървеници в помещенията за настаняване на лишени от свобода в следствие на некачествено и нередовно извършвана ДДД обработка. Пръскането против вредители се извършва от необучени и неподготвени лица, които не разполагат с необходимите предпазни средства;
- Липса на препарати за лична хигиена (тоалетен сапун и сапуни за пране), поради което лишените от свобода са принудени да си ги купуват от лавката на общежитието;
- Липса на течаща вода в ЗО „Дебелт“;
- Липса на сянка в мястото за престой за открито на ЗО „Дебелт“;
- Конвойните автомобили са в окаяно състояние, с дупки по пода, без обезопасителни колани и се ползват не по предназначение, като в тях се превозват храни и други товари;
- Неоказване на съдействие от затворническата администрация за подаване на молби и сигнали от лишени от свобода, твърдения за „укриване“ на жалби с цел да не се разгласяват проблемите в ЗО „Дебелт“;
- Обиски, извършвани „на голо“, без медицинско лице и по унизителен начин;
- Затруднен достъп до медицинско обслужване, неоказване на съдействие от медицинските специалисти за извеждане на външен специалист, неосигуряване на лекарствени продукти, предписани с рецепта.

Омбудсманът в качеството си на НПМ е получавал оплаквания от качеството и количеството на предлаганата храна в ЗО „Дебелт“ и при предходно извършвани проверки (една планова и една внезапна). Във връзка с тези оплаквания, бяха инспектирани кухнята и складовете на общежитието и се установи, че се спазват всички хигиенни норми и изисквания при подготовката на храната. Кухнята е напълно обновена, с модерни и запазени уреди. Общежитието разполага и със собствена лавка, откъдето лишените от свобода имат възможност да закупуват разнообразни продукти. В хода на текущата проверка бяха изискани и представени седмични менюта за период от две седмици, включително и диетични менюта.

Видно от представените менюта, храната е достатъчна като калориен състав съобразно утвърдените таблици на министъра на правосъдието. В състава на седмичното меню са включени **млечни продукти, месо, риба, пресни плодове и**

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

зеленчуци. Предвидени са съответно диетични менюта. При проведено интервю с лишени от свобода в хода на проверката, бяха получени оплаквания от храната, която се предлага на диабетиците (Диета № 9), като бяха изтъкнати доводи, че на диабетиците също се сервира бял хляб.

Във връзка с това, институцията на омбудсмана препоръчва на началника на Затвора Бургас по възможност на лишените от свобода, спазващи диета № 9, да се осигурява пълнозърнест хляб.

По повод на оплакванията за наличие на дървеници и хлебарки, недостатъчна дезинфекция и липса на препарати за лична хигиена, проверяващият екип изиска и бяха предоставени протоколи от извършена ДДД обработка за последното тримесечие. След прекратяване на договора на ГДИН с лицензирана фирма за ДДД обработка, пръскането на помещенията против вредители в обекта се извършва от специално обучени служители. Според предоставената информация от ръководството ДДД обработката се осъществява от двама служители на НОС от Затвора Бургас.

Във връзка с предходно отправената препоръка на омбудсмана до ГДИН за оборудване на ЗО „Дебелт“ с допълнителни бройки импрегнирани матраци като допълнителна мярка за справяне с вредителите в местата за лишаване от свобода, от ГДИН прилагат с писмо с изх. № 1051 от 17.06.2024 г. становище на началника на Затвора Бургас. Според него, към момента ЗО разполага със 76 нови матраци, разпределени съответно - 63 за нуждите на ЗО „Строител“ и 13 матрака в ЗО „Дебелт 1“. Според становището на началника на Затвор Бургас, за пълно оборудване на всички легла в ЗО „Дебелт“ са необходими още 345 матрака.

С оглед на горното, институцията на омбудсмана отправя препоръка до министъра на правосъдието да отпусне финансови средства за преоборудване на всички помещения в ЗО Дебелт с 345 нови матрака.

По повод на оплакванията на лишените от свобода за липса на достатъчно препарати за лична хигиена, началникът на ЗО информира, че в действителност е имало известно забавяне в разпределянето на препарати за лична хигиена поради забавяне в обществената поръчка на ГДИН. Въпреки това, към деня на проверката този проблем е разрешен, като в същия ден е извършено разпределение на препарати за хигиена. Видно от предоставената справка, за последното тримесечие в първа група на ЗО „Дебелт“ (към която се числят жалбоподателите) са разпределени следните бройки хигиенни консумативи:

- за месец юни 2024 година са разпределени **110 бр.** тоалетен сапун;
- за месец юли са разпределени **56 бр.** (сапун за пране) и **56 бр.** (тоалетен сапун);
- за м. август **52 бр.** (сапун за пране) и **52 бр.** (тоалетен сапун).

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Към трите справки е приложен списък с лишените от свобода (общо **56 л.св.** в първа група), които са получили хигиенизиращите препарати срещу подпис. В списъка с лишените от свобода се е разписал и лишеният от свобода, който твърди, че продукти за хигиена не се предоставят. Проверяващият екип инспектира и лавката на ЗО и установи, че продукти за хигиена в достатъчно количество се предлагат и могат да бъдат закупени с лични средства от лишените от свобода всеки ден (без сряда - деня за доставка).

Почистващи, перилни и продукти за лична хигиена в лавката на ЗО „Дебелт“

Във връзка с подадени оплаквания за липса на течаща вода в общежитието, екипът установи, че към момента на проверката в ЗО има течаща вода. Ръководството на ЗО предостави информация, че периодично (един-два пъти месечно) се случва водата да прекъсва поради проблем в цялата община.

Относно престоя на открито, осигурен е коридор и стълбище, по който настанените в ЗООТ „Дебелт 1“ да имат място за престой на открито от 8:30- 17:30 часа. Мястото за престой на открито разполага със спортни съоръжения, пейки и навес, който да осигурява сянка. **Въпреки наличните сенници бетонната площадка се нагрива през летните месеци. Поради това институцията на омбудсмана препоръчва по възможност да бъдат осигурени и инсталирани допълнителни сенници в мястото за престой на открито.**

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

Престой на открито

Проверяващият екип е получавал и при предходната си проверка оплаквания за състоянието на конвойните автомобили, с които разполага ЗО „Дебелт“. Към момента, общезитието разполага с два автомобила, които се използват за конвоиране на лишени от свобода от ЗО „Дебелт“ и ЗО „Строител“ до корпуса на затвора, както и при извеждане на лишени от свобода на външен лекар. Същите са стари, амортизирани, с видими следи от износване и изхабяване, без климатична система и абсолютно непригодни за превозване на пътници. По мнение и на администрацията на ЗО „Дебелт“, същите следва да бъдат подменени с нови.

Във връзка с това, омбудсманът като НПМ е отправял препоръка до директора на ГДИН за нуждите на ЗО „Дебелт“ да бъдат осигурени нови конвойни автомобили. С писмо от ГДИН е изпратено становище на началника на Затвор Бургас, че оборудването с нови автомобили не е във възможностите на администрацията на затвора. От ГДИН посочват, че при наличие на финансов ресурс, ще бъдат закупени нови автомобили.

С оглед на горното, институцията на омбудсмана препоръчва на министъра на правосъдието в спешен порядък да бъдат отпуснати необходимите финансови средства за закупуване на два нови конвойни автомобила. Същото е крайно наложително предвид ежедневната употреба на тези автомобили и съществуващия риск от възникване на пътен инцидент.

Конвойните автомобили на ЗО „Дебелт“

Във връзка с оплаквания на част от лишените от свобода, че обиските се извършват по унижителен начин, проверяващият екип установи, че действията по обискване се извършват съобразно задължителните предписания на ЗИНЗС и при спазване на забраната за извършването им по начин, унижаващ достойнството на лицата.

На лишените от свобода се извършва задължителен обиск при влизане и излизане от мястото на лишаване от свобода, отиване и връщане от работни обекти,

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

постъпване и освобождаване от наказателна килия, отиване и връщане от свиждане, постъпване и изписване от болнично заведение, както и за предотвратяване на престъпления и на други нарушения, лишените от свобода могат да бъдат подлагани на обиск с разрешение на началника на затвора. На основание чл. 93, ал. 2 и 3 от ЗИНЗС, обискът на лишените от свобода се извършва от специално обучени длъжностни лица, които са от същия пол. От медицинско лице се извършва обиск само на интимните части.

Съгласно чл. 85, ал. 1 и чл. 86, ал. 1 и 2 от ППЗИНЗС, служителите от надзорно - охранителния състав извършват претърсване на помещенията и обиск на лишените от свобода най-малко веднъж в месеца по предварително утвърден график. При необходимост служителите имат право да извършват и допълнителни обиски и претърсвания по всяко време на денонощието по заповед на началника на затвора, началника на общежитието, на инспектора по надзорно-охранителна дейност или ръководителя на дежурната част.

В писмени жалби до омбудсмана, както и при провеждане на лични разговори с лишени от свобода, бяха изразени оплаквания за **неоказване на съдействие от затворническата администрация при провеждане на кореспонденция между лишени от свобода и държавни органи.**

Лишеният от свобода Г.С.М. изрази оплакванията си, че е подложен на тенденциозно отношение от администрацията на затвора и молбите му за работа не се удовлетворяват поради това, че е подавал множество жалби до различни институции. Лишеният от свобода излага твърдения, че изпращани от него жалби се бавят от затворническата администрация и изказва съмненията си, че целенасочено се укриват жалби, които съдържат оплаквания. Посочва още, че прекомерното забавяне на негова кореспонденция е пресякло възможността да обжалва акт на прокуратурата.

Във връзка с правото на кореспонденция в ППЗИНС изрично е предвидена възможността на лишените от свобода да кореспондират с органите на съда, прокуратурата, Президентството, Народното събрание, министерствата, политическите партии в страната, представителни органи, дружества, обществени организации и средства за масово осведомяване, т.е. и с такива органи, кореспонденцията, с които е свързана със спазването на определени процесуални срокове, някои от които са преклузивни. В голяма част от случаите неспазването на тези срокове влече последици с правно значение, респ. е свързано с преклудирание възможността за упражняване на правата на гражданите. **Поради това, институцията на омбудсмана препоръчва на началника на ЗО „Дебелт“ да гарантира и да осъществява необходимия контрол, че при завеждане на молби и жалби от лишените от свобода, се спазва тридневният срок за изпращането им в съответствие с разпоредбата на чл. 77, ал. 2 от ППЗИНС.**

2. Медицинско обслужване

Медицинското обслужване се осъществява от медицински фелдшер и медицинска сестра, назначени на щат по трудово правоотношение, съгласно обявен на видно място график. Незаети са щатната бройка за лекар, както и за лекар по дентална медицина в затвора.

Според получената информация от медицинските лица, служебно избраният общопрактикуващ лекар посещава Затвора – Бургас по график, като лишените от свобода от ЗО „Дебелт“ при необходимост от лекарска помощ се транспортират до там. Потвърждават се твърденията на лишените от свобода, че лекар не е посещавал общежитието през последните 6 месеца. Денталната помощ също се оказва в Затвора – гр. Бургас.

Когато няма медицинско лице, спешните случаи се поемат от повикани на място екипи за спешна медицинска помощ.

Води се регистър на травматичните увреждания, като прегледите се извършват от медицинския фелдшер. От началото на годината са регистрирани 15 случая, като през 2023 г. регистрираните случаи са били 14. При проверка на медицинската документация беше констатирано, че е пълна и се води редовно.

Спешният шкаф и шкафове за лекарствени продукти са заредени с лекарствени продукти и консумативите в срок на годност. Снабдяването се извършва от доставчик, по договор с ГД „ИН“, като се заявяват количества от необходимите и налични в техническата спецификация (списък) лекарствени продукти. Те се предоставят на лишените от свобода безплатно, срещу подпис, като при липса на лекарствен продукт в списъка им се предлага замяна с негов аналог или с аналогично действие продукт. Същевременно, не е осигурен гарантиран достъп на лишените от свобода с хронични заболявания до лекарствени продукти и медицински изделия, заплащани от НЗОК.

Бяха проведени разговори (интервюта) с лишени от свобода, подали жалби и сигнали до омбудсмана по повод медицинското си обслужване, които бяха проведени в отсъствието на представители на персонала. Споделените оплакванията основно са от затруднен достъп до първична и специализирана лекарска помощ, както и от обема и качеството на предлаганата диетична храна, която, според двама от интервюираните не съответства на изискванията на съответните диети. Лишените от свобода изразиха недоволство и от отношението към тях на медицинските лица.

С оплакванията бяха запознати медицинските специалисти в общежитието, като е препоръчано провеждането на изследвания и консултации със специалисти, а впоследствие е проконтролирано тяхното провеждане. Същевременно бяха изискани

ОМБУДСМАН НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
НАЦИОНАЛЕН ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ

и проверени медицинските им досиета и съдържащите се в тях амбулаторни листове от проведени консултации със специалисти.

Непосещаването на ЗО „Дебелт“ от лекар е предпоставка за нарушаване на обема и качеството на медицинското обслужване на лишените от свобода. Затруднен е и достъпът им до специализирана медицинска помощ, лекарствени продукти и медицински изделия, заплащани напълно или частично от НЗОК.

В РЕЗУЛТАТ ОТ ИЗВЪРШЕНАТА ПРОВЕРКА, ИНСТИТУЦИЯТА НА ОМБУДСМАНА ОТПРАВЯ СЛЕДНИТЕ ПРЕПОРЪКИ:

I. КЪМ МИНИСТЪРА НА ПРАВОСЪДИЕТО:

1. Да бъдат отпуснати финансови средства за преоборудване на всички помещения в ЗО „Дебелт“ с 345 нови матрака;
2. Да бъдат отпуснати необходимите финансови средства за закупуване на нови конвойни автомобили за нуждите на ЗО „Дебелт“;

II. КЪМ НАЧАЛНИКА НА ЗАТВОР БУРГАС:

1. На лишените от свобода, страдащи от диабет и спазващи диета № 9, да се осигурява пълнозърнест хляб и диетична храна, изцяло съобразена със съответните диети;
2. Да бъдат подновени усилията за осигуряване на лекар, който да посещава ЗО „Дебелт“ (на щат в Затвора – Бургас и/или по договор със служебно избрания ОПЛ).

III. КЪМ НАЧАЛНИКА НА ЗАТВОРНИЧЕСКО ОБЩЕЖИТИЕ „ДЕБЕЛТ“:

Да осъществява необходимия контрол, за спазване на тридневния срок по чл. 77, ал. 2 от ППЗИНЗС при завеждане на молби и жалби от лишени от свобода.